

Szemle

A FÖLDTAN ALSÓ ÉS KÖZÉPFOKÚ TANÍTÁSÁNAK KÉRDÉSE

A Magyar Természettudományi Társulat földtani szakosztályának febr. 25-én tartott ülésén Koch Nándor előadást tartott a *földtan általános iskolai és gimnáziumi tanításáról*. Előbb rövid tudománytörténeti áttekintést adott a földtan fejlődéséről, majd rámutatott arra, hogy tudományos tárgykörének kialakulásával a földtan alkalmassá vált ugyan a középiskolai tanításra is, a tantervben mégsem kapott didaktikai és nevelőértékének megfelelő teret. Ennek egyrészt az volt az oka, hogy a természettudományos műveltséget a multban lebecsülték és ezzel összefüggésben a természetismereti tantárgyakat a humaniorákkal szemben háttérbe szorították, másrészt oka volt az is, hogy a leíró és rendszerező „természettrajzi” tanítási módszer mellett a földtan, a maga oknyomozó és fejlődéstörténeti módszerével nem érvényesülhetett. A tantervek a földtani alapismereteket hol az ásványtan, hol a vegytan tanítási anyagához kapcsolták, de mindig függetlekként és didaktikailag lazán, a tanításuk pedig fölbnyíre elsietve történt, ha ugyan a tanév végén egyáltalán sor került rá.

Az új, demokratikus rendszerű és szellemű tanításban a természetismereti tárgyak nagyobb teret nyertek, annak belátása alapján, hogy a természettudományos műveltség elengedhetetlen kelleke a népi műveltségnek, s hogy a demokratikus nevelés szempontjából nagyon fontos az iljúság tudatos természetszeretetének és egységes természetszemléletének kialakítása. A természettudományos oktatás jelentőségének felismerése ellenére a földtan egyelőre még nem jutott megfelelő szerephez a természetismeretek tanításának új rendszerében, holott nagyon alkalmas arra, hogy összefogja a tanulóknak a többi természettudomány területéről gyűjtött ismereteit és betetőzője legyen a természettudományos oktatásnak.

Az általános iskola VIII. osztályának vegytani tanítási anyagában szereplő köztetani ismereteket a fontosabb közetek keletkezése és a föld szilárd kérgének felépítésében való szerepe szerint, tehát földtani beállításban kell tanítani. A gimnázium most készülő tantervében pedig a földtannak külön tárgyként okvetlenül helyet kell biztosítani, még pedig mind az ipari, mind a mezőgazdasági tagozatban, a felső osztályok valamelyikében, legalább heti két órában. Ez a kívánalom egyfelől a földtannak a gyakorlati élethez való sokágú kapcsolatával, másrészt a felsőfokú természettudományi oktatás igényeivel indokolható. Különösen a tudományegyetemi, természettudományi karok szakképzésre beállított új szervezete és tanulmányi rendje követeli meg, hogy a különféle szakokon természettudományi tanulmányokat végző hallgatóság megfelelő földtani alapismereteket és gondolkodást vigyen magával a középiskolából. Az előadó véleménye szerint a földtan ismeretnyújtó és nevelő értéke a gimnáziumban leginkább akkor érvényesülne, ha a tanítási anyagot földtörténeti beállításban tárgyalnák, mert így kelthet kellő érdeklődést a tanulóknak és így felelhet meg legjobban a természetismereti tanulmányokat összefogó és betetőző szerepének.

Az előadáshoz fűzött vitában Vadász Elemér és Schréter Zoltán szolt hozzá, hangoztatva a földtan alsó és középfokú tanításának szükségességét és elodázhatatlanságát.

A Magyar Természettudományi Társulat és a Magyarhoni Földtani Társulat ebben a kérdésben és ilyen értelemben felterjesztést is tett a Vallás és Közoktatásügyi Miniszterhez.

GEOLOGUSKÉPZÉS ÉS FÖLDTANOKTATÁS NÉMETORSZÁGI RENDEZÉSE

A német Geologische Vereinigung 1948 áprilisban tartott nagygyűlésével kapcsolatban a földtan főiskolai tanárai és a földtani intézetek képviselői foglalkoztak a geológusképzés és vizsgarend újrendezésével. Tudvalevőleg 1941-ben szabályozták Németországban a geológusképzést, hitleri szellemben, egységesen hét félévi tanulmányi időben. A mostani újjászervezés rugalmas keretekben széles tudományos alapozottsággal kívánja a geológusképzés tanulmányi rendjét és vizsgarendjét megállapítani, aminek kidolgozására háromtagú bizottságot küldtek ki. Ez a bizottság egyidejűleg foglalkozik a földtanak és az őslénytanak a tanárképzésben kötelező vizsgatárgyként való fölvetelével.

V. E.

MAGMA ÉS TEKTONIKA

Klüpfel W., a marburgi egyetem geológia tanára köriratot küldött társulatunk Elnökségéhez és abban a „magma és tektonika“ kérdéseiről, évtizedes kutatásai és tanulmányai alapján kialakult felfogását és megállapításait rögzíti le. A kérdések földtani fontosságára, általános érdekű voltára való tekintettel a szakembereket nyilvános vitára hívja fel. Kéri, hogy ezekkel a kérdésekkel kapcsolatos megjegyzéseiket, a hely megjelölésével, esetleges új vizsgálat céljából, küldjék el neki. A beérkező, megegyező, vagy ellentétes megfigyeléseket összegyűjti és saját állásfoglalásával együtt, külön kötetben kiadni kívánja.

A körirat és abban leszögezett 16 kérdés a társulat irattárában, az Egyetemi Földtani Intézetben, betekintés végett rendelkezésre áll.

J. L.

TÁRSULATI-ÜGYEK

A Magyarhonj Földtani Társulat 1949. évi rendes és II. centennáris közgyűlését 1949. február 16-án tartotta, melyen az egyetemek, különféle tudományos testületek és egyesületek 13 képviselőjén kívül 58 társulati tag vett részt.

Elnök megnyitó beszéde után Szurovy Géza titkár vázolta a Társulat 1948. évi munkáját, felsorolta az elhangzott előadásokat és méltányolta a Társulat színvonalának, az elmúlt évi fölé emelkedését. Bejelentette a Társulatnak a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségéhez való csatlakozását, megjelölve azokat az új lehetőségeket, melyek ezen változással adódnak.

Titkár ismerteti a Hidrológiai Szakosztály jelentését az 1948. évi működéséről. Majd bemutatja a szakosztálynak bejelentését, hogy önállósítja magát és megalkotja a Magyar Hidrológiai Társaságot.

A számvizsgáló bizottság jelentését Ascher Kálmán pénztáros olvassa fel, melyet a Közgyűlés jóváhagyott és a pénztárosnak a felmentvényt megadja. Elnök ezzel kapcsolatban javasolja, hogy az 1949. évi számvizsgáló bizottság tagjainak: Hegedűs Gyula, Ferencz Károly és Szabó Gyula és Szebenyiné Nagy Emőke kartársakat válassza meg. A Közgyűlés a jelölteket elfogadja és megválasztja.

A választmány által javasolt 1949. évi költségvetést Ascher Kálmán pénztáros ismerteti, melyet a Közgyűlés elfogad.

Elnök bejelenti, hogy a Társulatnak a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségéhez való csatlakozása következtében az alapszabályaink bizonyos módosítása vált szükségessé. Felkéri a Titkárt, hogy a választmánytól, e célra kiküldött Bizottság által átdolgozott és módosított alapszabályokat ismertesse. Az ismertetés után a Közgyűlés az alapszabályokat elfogadja. Az alapszabályokat a belügyminiszteri jóváhagyás után a Földtani Közlönyben teljes egészében közöljük.

Elnök a Választmány javaslata alapján Pávai Vajna Ferencet, a geológia terén hosszú időn át folytatott buzgó munkásságáért és a szaküléseken oly sokszor hangzott, építő kritikai hozzászólásaiért tiszteletj tagnak ajánlja. Közgyűlés a javaslatot egyhangúlag elfogadja és Pávai Vajna Ferencet a Társulat tiszteleti tagjává választja. Elnök közvetlen hangú beszéd kíséretében nyújtja át Pávainak a díszoklevelet.

Ezután a Vezetőség és a Választmány megválasztására kerül a sor. Titkár felolvassa a Választmánytól kiküldött jelölő Bizottság javaslatát. Vitális Sándor fel-

szóval és megemlíti, hogy a Bizottság által javasolt jegyzék azt bizonyítja, hogy az lelkiismeretes körültekintéssel állították össze, ezért azt ajánlja a Közgyűlésnek, hogy fogadja el szavazás nélkül az ajánlott névsort. Közgyűlés egyhangúlag elfogadja a jelölő Bizottság javaslatát, melyet a lelépő Választmány is elfogadásra ajánlott.

Ezek alapján a Magyarhoni Földtani Társulat tisztikara :

Elnök: Vadász Elemér
Társelnökök: Szalai Tibor, Szádeczky K. Elemér
Titkár: Szarovy Géza
Ellenőr: Sümeghy József
Szerkesztő: Jugovics Lajos
Jegyző: Meisel Jánosné
Pénztáros: Ascher Kálmán

Választmány tagjai:

Balogh Kálmán	Renner János
Bartók Lajos	Scherf Emil
Bendefy László	Schmidt E. Róbert
Bogsch László	Szentes Ferenc
5. Bulla Béla	25. Székiné Fux Vilma
Csajághy Gábor	Strausz László
Egyed László	Szörényi Erzsébet
Földvári Aladár	Sztrókay Kálmán
Horusitzky Ferenc	Takáts Tibor
10. Jaskó Sándor	30. Tasnádi Kubaeska András
Káposztás Pál	Telegdi Roth Károly
Kertai György	Tokody László
Koch Sándor	Vendel Miklós
Körössy László	Vigh Gyula
15. Mazalán Pál	35. Vitális Sándor
Majzon László	Zsivny Viktor
Meisel János	Kretzoi Miklós
Noszky Jenő ifj.	Reich Lajos
Oszlaczki Szilárd	Nemecz Ernő
20. Papp Ferenc	40. Pantó Gábor

Pénztárvizsgálók: Hegedüs Gyula, Ferencz Károly, Szabózyinó Nagy Emőke.

Szerkesztő bizottság tagjai:

ásványtanra: Tokody László
kőzettanra: Földvári Aladár
Jugovics Lajos
teleptanra: Sztrókay Kálmán
földtanra: Balogh Kálmán
Reich Lajos
Szentes Ferenc
öslénytana: Bogsch László
Strausz László
alkalmazott földtanra: Káposztás Pál
geofizikára: Egyed László

Vadász Elemér elnök az egész tisztikar és Választmány nevében megköszöni a bizalmat s hangsúlyozza, hogy mint eddig is, a következő időben is fokozott mértékben fogják a Társulatot az új idők szellemében, régi demokráciánk szolgálatában vezetni.

Elnök javaslatára a Közgyűlés MTESz kiküldötteknek Szalai Tibor és Sztrókay Kálmán tagtársakat választja meg.

SZAKÜLÉSEK.

1949. év első három hónapjában négy szakülést tartottunk 12 előadással. A szakülések tárgysora a következő volt.

1949. január 12-én d. u. 5 órakor.

Előadtak: Szöts Endre: A nagykovácsi eocén-medence földtani viszonyai.

Ajtai Zoltán: A pilisi bányászat fejlődése.

Előadásokhoz hozzászóltak: Horusitz Ferenc, Vadász Elemér, Bartkó Lajos, Vitális Sándor, Schmidt E. R., Babarczy Károly, Kerényi István.

1949. február 12-én tartott szakülésen előadtak:

Renner János: Az oszloki geodéziai és geofizikai kongresszus és a londoni geológiai kongresszus geofizikai vonatkozásai.

Boros Adám: A timári diluviális tözeg.

Előadásokhoz hozzászóltak: Vadász Elemér, Scherf Emil.

1949. évi március 2-án tartott szakülésen előadtak:

Jaskó Sándor: Adatok a palócföldi oligocén rétegtanához.

Hegedüs Gyula: A kattiai emelet szintézise: Ozd és Péterváására között.

Hegedüs Gyula: Kattiai korallok.

Greguss P. és Szalai I.: A solymári barlang faszénmaradványai.

Jakucs László: Adatok a dolomitporlódás kérdéséhez.

Előadásokhoz hozzászóltak: Szurovy G., Pávai Vajna F., Schréter Z., Vitális S., Szentés F., Jugovics L., Bartkó L., Vadász E., Scherf E., Fekete Z., Mauritz B., Sztrokay K., Székiné Fux V.

1949. évi március 16-án tartott szakülésen előadtak:

Bartkó Lajos: Ipolytarnóc—Nógrádszakál környékének földtani viszonyai.

Balogh Kálmán: Földtani adatok a Borsodi medencéből.

Jakucsné, Neubrandt E.: Oriásnövésű Pyrgulifera-faj Ajkáról.

Előadásokhoz hozzászóltak: Reich Lajos, Strausz László, Kretzoi Miklós, Vadász Elemér, Schréter Zoltán.

VÁLASZTMÁNYI ÜLÉSEK.

Havonta, rendszeresen az első szakülés után, tehát 1949. január 12-én, 1949. február 12-én, 1949. március 2-án tartottunk választmányi ülést. A választmányi ülésen a Társulat tudományos munkája nyomán kialakult kérdéseket és adminisztratív ügyeket intézte el a Választmány.